

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 21.9.2005
COM(2005) 436 végleges

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE

**KONZULTÁCIÓS DOKUMENTUM AZ INNOVÁCIÓS CÉLÚ ÁLLAMI
TÁMOGATÁSRÓL**

TARTALOMJEGYZÉK

1.	Bevezetés.....	4
2.	Az innovációs célú állami támogatás ellenőrzésének elvei	6
2.1.	Az innovációt befolyásoló piaci kudarcok meghatározása	6
2.2.	A támogatásnak a meghatározott piaci kudarcra kell irányulnia	7
2.3.	A versenytorzulás és a kereskedelemre gyakorolt hatás korlátozása.....	7
2.4.	A regionális dimenzió	8
3.	A kockázatvállalás és a kísérletezés támogatása.....	9
3.1.	Az innovatív kezdő vállalkozások létrehozásának és növekedésének támogatása	10
3.2.	A sajáttőke-hiány kezelése a kockázattőke-nyújtás növelésére az EU-ban.....	11
3.3.	A technológiai kísérletezés támogatása és az innovatív termékek bevezetésének kockázatai.....	12
4.	Az innovációt támogató üzleti környezet.....	13
4.1.	Az innovációs közvetítők ösztönzése.....	13
4.2.	A képzés és a mobilitás ösztönzése.....	15
4.3.	A kiválósági központok kialakításának támogatása együttműködés és klaszterek révén.....	16
	Melléklet: Az európai innovációt érintő problémák	19

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE

KONZULTÁCIÓS DOKUMENTUM AZ INNOVÁCIÓS CÉLÚ ÁLLAMI TÁMOGATÁSRÓL

(EGT vonatkozású szöveg)

1. BEVEZETÉS

- (1) Az állami támogatási cselekvési terv szerint “az innováció olyan folyamat, amely bizonyos fokú kockázat mellett – a közös piacon jelenleg megtalálhatókhöz képest – új vagy tökéletesített termékek, szolgáltatások és üzleti folyamatok létrehozása érdekében ötvözi a tudást és technológiát a piaci lehetőségek kiaknázásával”. Ez a dokumentum **konzultációt** kezdeményez az érdekeltek nézeteinek összegyűjtésére az innovációs célú állami támogatás szabályainak konkrét tökéletesítéséről, ezen belül a jogbiztonság fokozására tett pontosításokról, új innovációs finanszírozási lehetőségekről, a hatékonyabb és célzottabb támogatást lehetővé tevő kritériumok megfogalmazásáról és a szabályozási keret egyszerűsítéséről.
- (2) Az innováció igen fontos az EU számára a növekedés és a munkahelyteremtés szempontjából, ahogy az a “Több kutatás és innováció: beruházás a növekedés és a foglalkoztatás érdekében” című rövidesen megjelenő közleményben is kifejtésre kerül majd. Az állami támogatási politika hozzájárulhat a gazdaság innovatívabbá tételéhez, egyrészt azzal, hogy fenntartja az innováció mozgatórugóját, a termékpiaci versenyt, másrészt pedig olyan szabálykeretet hoz létre, amely megkönnyíti a tagállamoknak a hatékony innovációs célú állami támogatás kialakítását.
- (3) A hatékony innovációs célú uniós támogatási rendszerek kialakításakor a legfontosabb cél a **verseny fenntartása**. A működő piacon a verseny arra ösztönzi a vállalatokat, hogy ruházzanak be a tudásba és az innovációba, mivel ezzel versenyelőnyhöz és haszonhoz juthatnak.
- (4) Néhány esetben azonban az állami támogatás is hatékonyan és eredményesen járulhat hozzá az innováció támogatásához, amennyiben úgy ellensúlyozza az innovációs folyamatot akadályozó piaci kudarcokat, hogy közben nem torzítja túlzott mértékben a versenyt. A Bizottság meghatározta az elégtelen európai innováció útjában álló problémákat (lásd a mellékletben). E problémák nagy részét azonban nem lehet állami támogatással megoldani, hanem átfogóbb szakpolitikai megközelítést igényelnek. Az innováció nevében nyújtott túlzott mértékű támogatás akadályozhatja az innovációs folyamatot, hiszen alááshatja azt a versenyt, amely a leghatékonyabban ösztönzi az ötletek összehasonlítását és az új, innovatív termékek piacra lépését. **Az állami támogatási politika tehát csak korlátozott mértékben lehet megoldás az alacsony szintű európai innováció problémájára.**

- (5) A környezettchnológiákról szóló cselekvési terv¹ például olyan környezetbarát technológiák és innovációk hasznosítására törekszik, amelyek egyaránt hozzájárulhatnak a környezetvédelemhez, a versenyképességhez és a növekedéshez. Az öko-innováció fejlesztése rendkívül fontos a környezetvédelmi szempontból fenntartható jövő érdekében, de e fejlődés útjában gazdasági akadályok állnak. A piaci árak például a környezetszennyezés költségét (például a városi légszennyezésből fakadó egészségügyi költségeket) nem tükrözik, hanem csak a közvetlen gazdasági költségeket. Ezért a cégek, különösen ha nem engedhetik meg maguknak a versenypiaci jótékonykodást, rendre keveset ruháznak be a környezettchnológiákba. A célirányos gazdasági ösztönzők tehát elősegíthetik a környezettchnológiák elterjedését.
- (6) A Bizottság úgy látja, hogy jelenleg nem kell az innováció valamilyen elvont fogalmán alapuló külön innovációs célú állami támogatási keretet kialakítani, és ez nem lenne összhangban az uniós állami támogatási szabályok egyszerűsítésére vonatkozó célkitűzéssel sem. A Bizottság a konzultációra számos konkrét, célirányos, **innovációkhoz köthető tevékenységet** határozott meg, amelyek egyértelműen kezelhetik az innováció útjában álló piaci kudarcokat, és amelyek esetében az állami támogatás előnyei valószínűleg felülmúlják a versenyt és a kereskedelmet ért ártalmakat. A cselekvések meghatározásához a Bizottság olyan **módszereket** használt, amelyek összhangban állnak az állami támogatási cselekvési tervben meghatározott gazdasági megközelítéssel. Az új szabályok főként a K+F és innovációs keretbe, valamint a kockázati tőkéről szóló irányelvekbe, a környezetvédelmi irányelvekbe és az általános csoportmentességbe (ezzel elkerülhető a tagállamok bejelentési kötelezettsége) épülnek be.
- (7) A Bizottság a következő innovációkhoz köthető tevékenységeket választotta ki:
- a **kockázatvállalást és kísérletezést** támogató cselekvések, amelyek segítenek áthidalni a technológiai ismeretek és a piac közti szakadékot;
 - az általános **innovációs üzleti környezetet** javító cselekvések (üzleti szolgáltatások és infrastruktúra).
- (8) A Bizottság részletes észrevételeket vár a **javasolt intézkedések** helyénvalóságáról és kivitelezéséről.
- (9) Vannak konkrétabb témákkal kapcsolatos kérdések is, amelyekről a Bizottság szintén részletes észrevételeket vár.
- (10) A konzultáció nyomán a Bizottság olyan új, egyértelmű szabályokat kíván az állami támogatásról szóló jogszabályok részeként kialakítani, amelyek meghatározzák, hogy az innovációs célú állami támogatás milyen mértékben tekinthető összeegyeztethetőnek a közös piaccal. A tagállamoknak ezután célirányosabbá kell tenniük forrásaikat, és hatékony támogató intézkedéseket kell kialakítaniuk az uniós innováció ösztönzésére.

¹ COM(2004) 38, 2004.1.28.

- (11) A Bizottság **2005. november 21-ig** várja e közleménnyel kapcsolatban az észrevételeket. Az észrevételeket a *Consultation State aid for Innovation (Konzultáció az innovációs célú állami támogatásokról)* szöveg feltüntetésével küldhetik el az Európai Bizottság részére az alábbi e-mail címre: STATEAIDGREFFE@CEC.EU.INT, vagy az alábbi levélcímre:

DG Competition (Versenypolitikai Főigazgatóság)

State Aid Greffe (Állami Támogatások Hivatala)

SPA 3, office 6/5

B-1049 Brussels (Brüsszel)

Belgium.

1. kérdés: Ön szerint helyes-e, hogy nem lesz külön innovációs keret, hanem az új állami támogatási lehetőségek az egyes kiválasztott innovációhoz kapcsolódó tevékenységekre is irányulnak ?

2. AZ INNOVÁCIÓS CÉLÚ ÁLLAMI TÁMOGATÁS ELLENŐRZÉSÉNEK ELVEI

- (12) A Bizottság az EK-Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének c) pontja alapján engedélyezheti az innovációs célú állami támogatásokat. Az állami támogatási cselekvési terv elvei szerint az innovációs célú állami támogatás általános jóváhagyási vizsgálata az alábbi szempontok alapján történik:
- (a) fennáll-e jól meghatározott piaci kudarc;
 - (b) a támogatási eszköz a meghatározott piaci kudarcra irányul-e, azaz:
 - az állami támogatás-e a legmegfelelőbb szakpolitikai eszköz;
 - a támogatás ösztönző hatású-e, és további innovációs tevékenységet eredményez-e;
 - a támogatási intézkedés arányos-e a megoldandó problémával;
 - (c) korlátozott mértékű-e a támogatás versenytorzító és kereskedelemre gyakorolt hatása, és így a támogatási intézkedés mindent összevéve nem áll-e ellentétben a közérdekkel.
- (13) Az általános vizsgálat nyomán felállíthatók azok a normatív kritériumok, amelyekkel ki lehet alakítani az innovációs célú állami támogatások (a keretekben, iránymutatásokban és csoportmentességi szabályokban szereplő) előzetes szabályait. E módszer célja azon konkrét cselekvések meghatározása, amelyeknél engedélyezhető az állami támogatás, amennyiben megfelelnek a szabályoknak és kritériumoknak. A cselekvések meghatározásához és a megfelelő szabályok megállapításához a korábbi tapasztalatok is hozzájárulhatnak. A Bizottság e dokumentum szempontjai alapján fogja az előzetes szabályokat megfogalmazni. Az általános vizsgálatnak nem célja,

hogyan az egyes értesítések összeférhetőségét vizsgálja. A jelenlegi fázisban ezenkívül a dokumentum csak konzultációs célt tölt be.

2.1. Az innovációt befolyásoló piaci kudarcok meghatározása

- (14) **„Piaci kudarcról”** akkor beszélünk, ha a piac önmagában nem nyújt gazdaságilag hatékony eredményt. Az innovációs tájékoztató² szerint a magánvállalatok gyakran vonakodnak az újításoktól: úgy érzik, hogy nem tudják teljesen kiaknázni az innováció mint közjószág előnyeit, és esetleg nincsenek tisztában az innováció kedvező áttételes hatásaival (externáliák). Ilyen esetekben a vállalkozásoknak nyújtott közvetlen állami támogatás megfelelően ellensúlyozhatja az innováció kedvezőtlen kockázati/megtérülési velejáróit. A tájékoztatóban további piaci kudarcokként szerepel még az információk terjesztésének rossz hatásfoka; a tőkepiac hiányosságai és a munkaerő-piaci hiányosságok. Ezenkívül a koordinációs problémák is vezethetnek piaci kudarcokhoz és az innováció akadályozásához.
- (15) Az innovációt az érintett vállalkozásoktól és a tevékenységi körtől függően sokféle piaci kudarc akadályozhatja. A tájékoztató a tapasztalatok alapján három alapelvet határozott meg: i) a probléma fokozottabban érinti a kis- és középvállalkozásokat, mint a nagyvállalatokat³; ii) a piaci kudarc inkább az újonnan alapított vállalatokat érinti; és iii) a piactól távolabb elhelyezkedő tevékenységeknél (pl. képzés) nagyobb piaci kudarcok és kisebb torzító hatások figyelhetők meg.
- (16) Ezenkívül az innovatív vállalkozások és tevékenységek egyedi dinamikája miatt a piaci feltételek gyorsan változhatnak. A piaci kudarcok rendszerint idővel csökkennek, például azért, mert az érintett piac megéri, vagy az információ hatékonyabban terjed.
- (17) A tapasztalat szerint a határokon átnyúló együttműködés és a több fél bevonásával zajló együttműködés nagyobb piaci kudarcokkal járhat, mivel koordinációs problémák merülhetnek fel, és mert az innováció közjózágnak számít. Azoknál a projekteknél is nagyobb a piaci kudarc aránya, amelyek eredményeit szélesebb körben elterjesztik, vagy amelyek kutatási eredményei korlátozás nélkül bárki számára hozzáférhetők. Ezért célszerű többletjuttatással jutalmazni az összehangolást és az információterjesztést.

2.2. A támogatásnak a meghatározott piaci kudarcra kell irányulnia

– *Az állami támogatás a megfelelő szakpolitikai eszköz?*

- (18) A tapasztalatok szerint előre nagyon nehéz megmondani, hogy melyik innovatív termék vagy szolgáltatás lesz sikeres a piacon és melyik nem. Ezért nem szabad az innovációs célú állami támogatás során a „nyerteseket” kiválogatni; inkább az üzleti környezet optimalizálásával kell az innovációt előmozdítani.

² SEC(2004) 1453., 2004.11.15.

³ Hogy a nagyvállalatokat mennyiben érinti a piaci kudarc, valójában nem tisztázott. A kis- és középvállalkozások (KKV-k) meghatározása a mikro-, kis- és középvállalkozások meghatározásáról szóló, 2003. május 6-i bizottsági ajánlásban (az értesítés C(2003) 1422 számon történt) szerepel.

– Ösztönzőerő

- (19) Fontos, hogy az innovációs célú állami támogatás olyan ösztönzőerőt jelentsen, amelynek nyomán a kedvezményezettek a kívánatos módon változtatják meg magatartásukat. Csak akkor szabad támogatást adni, ha bebizonyosodik, hogy támogatás nélkül nem lehetne kivitelezni a javasolt innovatív tevékenységeket.
- (20) Az állami támogatás többféle módon nyújtható. Általában csak a támogatási egyenértéket és az intenzitást szokás figyelembe venni. Pedig az is befolyásolhatja a támogatási intézkedés ösztönző hatását, hogy milyen formában nyújtják (pl. közvetlen támogatás, visszatérítendő hitel, adócsökkentés vagy garancia).

– Arányosság

- (21) Az is fontos, hogy a támogatási intézkedés arányban álljon a megoldandó problémával. Olyankor kell támogatást nyújtani, ha nincs mód más olyan, kevésbé torzító hatású intézkedésre (például általános intézkedések, kevesebb állami támogatással járó intézkedések vagy rövidebb időtartamú támogatás), amely ugyanolyan hatékonyan kezelhetné a piaci kudarc problémáját. A támogatás ideje és hatóköre korlátozott legyen, és a támogatást értékelni kell, hogy le lehessen állítani, amennyiben egy idő után nem hozza meg a várt eredményeket.

2.3. A versenytorzulás és a kereskedelemre gyakorolt hatás korlátozása

- (22) Az innovatív tevékenységek egyes szakaszai közel állnak a piachoz. Ezért még fontosabb, hogy a verseny csak korlátozott mértékben torzuljon, a támogatás csak korlátozott mértékben érintse a kereskedelmet, és mindent összevéve ne legyen ellentétes a közérdekkel.
- (23) Köztudott, hogy a kis összegű és alacsonyabb intenzitású támogatások kevésbé torzítják a versenyt. A verseny torzulása az érintett kedvezményezettek piaci teljesítőképességétől is függhet.
- (24) Az innovációs célú állami támogatások szabályainak megállapítása során figyelembe kell venni a versenyre gyakorolt dominóhatást. A **kis- és középvállalkozások** és/vagy **a piactól távol eső tevékenységek** állami támogatására enyhébb eljárási szabályok vonatkozhatnak, és mentesíteni lehet őket az értesítési kötelezettség alól is (vagy egyszerűbb jóváhagyási eljárást előírni számukra), de például a nagyvállalatoknak vagy a nagy piaci részesedéssel rendelkező vállalkozásoknak nyújtott állami támogatásokat csak a Bizottság által folytatott vizsgálat után lehetne engedélyezni.
- (25) A Bizottság úgy véli, hogy jelenleg kockázatos lenne előzetes szabályok alapján engedélyezni a nem technológiai jellegű újítások támogatását, mivel ezek a tevékenységek gyakorlatilag a kedvezményezettek bármilyen rutintevékenységét jelenthetik. A Bizottság javasolja, hogy az innovációs célú állami támogatás előzetes szabályai csak a **technológiai innováció**⁴ tevékenységekre vonatkozzanak, ezzel csökkentve a szabályok megkerülésének és a verseny torzításának kockázatát.

⁴ Az oslói kézikönyv 9. oldalán az alábbi meghatározás szerepel: „Technológiai termékinnovációknak számít a jobb teljesítményjellemzőkkel rendelkező termékek megvalósítása/forgalmazása, amelyek

- (26) Az adott támogatási intézkedés kedvezményezettjeit lehetőleg **nyitott, átlátható és megkülönböztetés nélküli** kritériumok alapján kell kiválasztani, hogy ne torzuljon a verseny, és ne érvényesüljen hátrányos hatások a kereskedelmet egyes vállalkozások igazságtalan kedvezményben részesítésével. Ezért például nem szabad különbséget tenni az egyes származási országok között az EU-n belül.
- (27) Az is fontos elv, hogy minden vállalkozás nem kaphat támogatást, hiszen az állami támogatásnak nem szabad kizorítania a magánkezdeményezést, és nem szabad megakadályoznia, hogy a magánvállalkozások is kialakítsák tevékenységüket a piacon. Ennek különösen nagy a kockázata a hálózati externáliák jelenlétében, amelyek 'mindent vagy semmit' alapon működnek. Az állami támogatást a kormányoknak úgy kell alkalmazniuk, hogy minél **több pénzügyi résztvevőt vonzzanak a magánszférából**, ne pedig elriasszák őket. Ezért is fontos, hogy az állami támogatás korlátozott idejű és mértékű legyen, és ideje megrövidíthető legyen.

2.4. A regionális dimenzió

- (28) Az innováció igen gyakran jelentkezik regionális szinten, és a Bizottságnak kötelességének érzi támogatni a regionális innovációs klasztereket és kiválósági központokat. A regionális fejlesztést általánosságban számos meglévő állami támogatási szabály támogatja (pl. regionális beruházási támogatás, kis- és középvállalkozásoknak nyújtott támogatás, képzésre, foglalkoztatásra K+F-re nyújtott támogatás). Más kérdés, hogy a kohéziós politikát külön vagy az innovációs folyamatot akadályozó piaci kudarcok megcélzásával együtt kell kezelni. A súlyosabb piaci kudarcokat általában az alacsonyabb szintű jóléthez kapcsolják, holott ez nem mindig igaz, és nem világos, hogy miért fordul elő egyes régiókban kezdettől fogva több piaci kudarc, mint másokban.
- (29) Az állami támogatások révén megvalósított regionális kohézió fő eszközei jelenleg a regionális támogatásról szóló iránymutatások. Azonban néhány horizontális eszköz (pl. KKV csoportmentességi szabályozások, környezetvédelmi iránymutatások) is rendelkezik regionális többletjuttatásokról, amelyek növelik a támogatott területeken a támogatás intenzitását. Az innovációs célú állami támogatás általában összevonható a regionális támogatással, hiszen a kettő más támogatható költségre vonatkozik; és regionális prémiumok is szóba jöhetnek.
- (30) A regionális többletjuttatás a kohéziós ügyekben megfelelő megoldás, de az innováció terén nem oldja meg tökéletesen a piaci kudarcok földrajzi dimenziójának és a verseny korlátozásának kérdését.
- (31) Kérdés, hogy mennyiben kell beépíteni az innovációs célú állami támogatások szabályaiba külön regionális vonatkozású rendelkezéseket. A Bizottság szívesen vesz minden javaslatot arra vonatkozóan, hogy a regionális kohéziós többletjuttatásokon

révén a vevő objektíven tekintve új vagy jobb szolgáltatáshoz jut. Technológiai folyamatinnovációnak számít az új vagy számottevően jobb termelési vagy szállítási módszerek végrehajtása/átvétele. Mindezzel együtt járhat a berendezés, a humán erőforrások, a munkamódszerek megváltoztatása.” (“Oslói kézikönyv: A technológiai innovációs adatok összegyűjtésének és értelmezésének javasolt iránymutatásai”; 1997; OECD és Európai Bizottság, megtalálható az alábbi internetes oldalon: <http://www.oecd.org/dataoecd/35/61/2367580.pdf>).

kívül (vagy azok helyett) mivel lehet a legjobban kiegyenlíteni a földrajzi különbségek piaci kudarcra és a verseny korlátozására gyakorolt hatását.

2. kérdés: Ön szerint a Bizottság megfelelően vázolta-e fel a problémákat a mellékletben, és helyesen határozta-e meg az innovációs folyamat útjában álló piaci kudarcokat? Ha igen, miért? Ha nem, miért nem?

3. kérdés: Az e közleményben szereplő intézkedések szerint előzetes kritériumok alapján hagynák jóvá az innovációs célú állami támogatást. Ön szerint megfelelő-e ez a megközelítés?

4. kérdés: Kérjük az érdekelteket, hogy tapasztalataik alapján fejtsék ki, hogy kell-e engedélyezni a nagyvállalatok állami támogatását, különösen az uniós kiválósági központok körüli klaszterek kialakulásával kapcsolatban. Ön szerint a Bizottság dolgozzon-e ki előzetes szabályokat a nagyvállalatok innovációs célú állami támogatásához, vagy írja elő értesítés benyújtását a Bizottságnak, és eseti alapon szigorúbban vizsgálja az ilyen támogatást? Az innovációs célú támogatás (vagy egyéb állami támogatás) esetén különbséget kell-e tenni a különféle nagyvállalatok között? Amennyiben igen, mi alapján? És milyen célból?

5. kérdés: Kérjük az érdekelteket, tapasztalataik alapján fejtsék ki, hogy véleményük szerint kell-e engedélyezni a nem technológiai jellegű innovációkra – azaz a szolgáltatási szektorban – nyújtott állami támogatást.

6. kérdés: Szerepeljenek-e az innovációs célú állami támogatás szabályai között kohéziós célú regionális többletjuttatások? Ezeket a kohéziós helyzettől függetlenül, a régió földrajzi helyzete alapján nyújtják-e?

7. kérdés: Célszerűbb-e egyes helyzetekben vagy egyes innovációs tevékenységeknél (pl. adó-visszatérítés, garantált hitelek, visszatérítendő előlegek) másfajta támogatást választani?

3. A KOCKÁZATVÁLLALÁS ÉS A KÍSÉRLETEZÉS TÁMOGATÁSA

(32) Az innovatív projektek/vállalatok kudarcának kockázata nagy, és jelentős beruházásokra lehet szükség. A magánbefektetők azért nem szívesen finanszírozzák ezeket, mert információs aszimmetriák állnak fenn, így az innovatív projekttel/vállalattal járó kockázat felmérése és nyomon követése magas üzleti költséggel jár, és néha nem állnak rendelkezésre megfelelő biztosítékok (tőkepiaci kudarcok). A vállalatok sem szívesen fektetnek az innovációba hasonló meg gondolásokból, és/vagy azért, mert úgy érzik, nem lesznek képesek kiaknázni az innovációval járó előnyöket (externáliákkal kapcsolatos piaci kudarcok és az innováció mint közjóság).

(33) Az állami támogatás enyhítheti ezeket a piaci kudarcokat, innovatív tevékenységre ösztönözhet, és odavonzhatja a kiegészítő magánfinanszírozást. A Bizottság három olyan területet határozott meg, amelyekre jellemző ez a fajta piaci kudarc, és ahol szükséges és hatékony lehet a célirányos állami támogatás: i) az innovatív kezdő vállalkozások létrehozásának és növekedésének támogatása; ii) a kockázati tőke és iii) e célból a kísérletezés és az új termékek forgalomba hozatalának támogatása.

3.1. Az innovatív kezdő vállalkozások létrehozásának és növekedésének támogatása

- (34) **A megcélzott piaci kudarc és a megfelelő támogatás:** Az innováció és az ipari megújulás szempontjából kiemelten fontosak a kezdő vállalkozások és az innovatív kis- és középvállalkozások, de az innovációs folyamat útjában számos súlyos piaci kudarc áll. Finanszírozási lehetőségeik nagyon korlátozottak, mert nem rendelkeznek elegendő saját ökével és/vagy a finanszírozás megszerzéséhez szükséges biztosítékkal. Bár erre piaci megoldások is léteznek (pl. indulótőke és üzleti angyalok), állami támogatásra is szükség lehet ahhoz, hogy az induló vállalkozások eljussanak a megfelelő szintre.
- (35) **Ösztönző hatás és arányosság:** Feltételezhető, hogy az állami támogatások ösztönzőleg hatnak az innovatív kezdő vállalkozásokra (lásd a fenti meghatározást). Azonban az arányosság biztosítása érdekében a szabályozásban korlátozni kell a támogatás összegét és időtartamát.
- (36) **A verseny torzulása és a kereskedelemre gyakorolt hatás:** A kezdő vállalkozások támogatása csak igen csekély mértékben befolyásolja a kereskedelmet és a versenyt. Azonban fennáll annak a veszélye, hogy az innovatív kezdő vállalkozásoknak nem kellően célirányosan nyújtott állami támogatás nem teszi jövedelmezővé a vállalkozásokat, és kirekeszti a magántőkét. Olyan szabályokra van tehát szükség, amelyek biztosítják, hogy a támogatás csak korlátozott ideig legyen nyújtható, és ne gyengüljenek a jövedelmezőségi ösztönzők.
- (37) A Bizottság úgy véli, hogy a fentiek alapján és a bürokrácia korlátozása érdekében az állami támogatást az egyes innovatív kezdő vállalkozásoknak kell nyújtani, mellőzve a „támogatható költségek” fogalmát.
- (38) **Szabályjavaslatok:** a kezdő vállalkozások meghatározása a következő lenne:
- kezdő: legfeljebb [5 éve] létezik; kisvállalkozás (lásd a kis- és középvállalkozások meghatározását, független a több mint [50 főt] alkalmazó nagyvállalatoktól);
 - innovatív: vagy i) azt kell bizonyítani, hogy a kedvezményezett technológiailag új vagy a megfelelő közösségi ágazat jelenlegi színvonalánál jelentősen jobb termékeket és folyamatokat állít elő, és fennáll a technológiai vagy ipari kudarc kockázata, vagy ii) a kedvezményezett teljes költségvetéséből a K+F kiadások aránya legalább [15 %].
- (39) Az állami támogatásokra az alábbi szabályok vonatkozhatnak:
- (1) Az alapítástól számított első [5 évben] a társadalombiztosítási hozzájárulások és egyéb helyi/regionális (nem nyereségalapú) adók alól [50%]-os mentesség azzal a feltétellel, hogy a hasznokat vissza kell fektetni a vállalkozásba vagy visszafizetendő előlegekre;
 - (2) ezenkívül a támogatható költségek megszabása nélkül 3 éven át maximum 1 millió EUR támogatás innovatív kezdő vállalkozásoknak, amennyiben: i) ez nem párosul más állami támogatással; ii) a kedvezményezett nem

nehézségekkel küzdő vállalat⁵, és iii) a vállalat még egyszer sem kapott ilyen támogatást.

8. kérdés: Egyetért-e az innovatív kezdő vállalkozások fenti meghatározásával, a támogatható költségek figyelmen kívül hagyásával, a támogatás összegével és a halmozás tilalmával? Ön szerint külön támogatási feltételeket kell-e megszabni a csúcstechnológiai ágazatokban – pl. biotechnológia és gyógyszeripar –, ahol hosszabb a termékek piacra kerülési ideje és termékfejlesztési ciklusa?

9. kérdés: A fenti szabályokon kívül tapasztalataik alapján várjunk véleményüket arról, hogy kell-e állami támogatást nyújtani i) innovációtól függetlenül minden kezdő vállalkozásnak és ii) az [5 évnél] idősebb innovatív kis- és középvállalkozásoknak.

3.2. A sajáttőke-hiány kezelése a kockázattőke-nyújtás növelésére az EU-ban

- (40) **A megcélzott piaci kudarc és a megfelelő támogatás:** a kockázati tőke elsősorban a magánszereplők révén szerveződik. A kockázati tőkére nyújtott állami támogatás jelenlegi szabályai azonban alaptőkehiányt állapítanak meg az EU-ban, és elismerik, hogy a tőkéletlen vagy egyenlőtlen információkkal és ügyleti költségekkel kapcsolatos piaci kudarcok alátámaszthatják az állami támogatás szükségességét. Az innovációval kapcsolatos piaci kudarcok zavarják a cégek saját tőkével való hatékony finanszírozását. Ezek a piaci kudarcok potenciálisan a vállalkozás életciklusának kezdeti szakaszában a legnagyobbak, de a későbbi szakaszokban is szerepet játszhat az állami támogatás, pl. az úgynevezett post-seed szakaszban (azaz a kezdő szakasz végén és a terjeszkedési szakasz elején, amikor újabb finanszírozásra van szükség). A 2004. júniusi, kis- és középvállalkozásokkal foglalkozó 2. OECD miniszteri konferencián a kis- és középvállalkozásokkal és a vállalkozói szférával foglalkozó OECD munkacsoport jelentésében kifejezetten meghatározza ezt a piaci rést⁶.
- (41) **Ösztönzőerő és arányosság:** E területen biztosra vehető az ösztönzőerő jelenléte a kis- és középvállalkozások esetén. Azonban az arányosság érdekében korlátozni kell a támogatás összegét és időtartamát.
- (42) **A verseny torzulása és a kereskedelemre gyakorolt hatás:** A kis- és középvállalkozások induló támogatása igen csekély mértékben befolyásolja a kereskedelmet és a versenyt. Azonban fennáll a veszélye, hogy a kis- és középvállalkozásoknak nem kellően célirányosan nyújtott állami támogatás nem teszi jövedelmezővé a vállalkozásokat, és kirekeszti a magántőkét, holott a magántőke-piacok létrejöttére is szükség van. Olyan szabályokra van tehát szükség, amelyek biztosítják a megfelelő magánbefektetői részvételt és azt, hogy a támogatás csak rövid időn keresztül nyújtható, és fennmaradnak a jövedelmezőségi ösztönzők.
- (43) **Szabályjavaslatok:** A kockázati tőke formájában nyújtott támogatás értékelése a jelenlegi szabályoknál rugalmasabban történhetne, ugyanis az állami támogatásokról és kockázati tőkéről szóló jelenlegi közlemény hamarosan hatályát veszti, és módosítása jelenleg folyik. A Bizottság fontolóra veszi a legkisebb kockázatú

⁵ A nehézséggel küzdő vállalkozás meghatározása "A Közösség iránymutatása a nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentéséhez és szerkezetátalakításához nyújtott állami támogatásokról" című bizottsági közleményben - HL C 244., 2004.10.1. - található.

⁶ DSTI/IND/PME(2002)12/végleges, 2004. 5. 25.

befektetési részek jelenlegi szintjének módosítását a megváltozott európai vállalkozói tőkepiaci helyzet és a várható fejlemények alapján. A Bizottság a befektetési részek nagyobb rugalmassága és a csoportmentesség lehetősége érdekében vizsgálja meg az ügyet.

- (44) Jelenleg a kockázati tőkealapokban legfeljebb a teljes tulajdon 50 %-áig (a támogatott területeken 70 %) engedélyezett az állami tulajdon. A Bizottság csak a kezdeti fázisban eszközölt beruházások finanszírozása esetén tudja fontolóra venni olyan alapok engedélyezését, amelyeknél az állami tulajdon meghaladja ezt a határt.
- (45) A **post-seed szakaszban** meg lehet fontolni olyan **külön rendelkezések** bevezetését, amelyek megkönnyítik a vállalatok növekedését, azonban nem akadályozzák a vállalkozói tőkések kilépését: a kis- és középvállalkozásoknak nyújtott támogatást összesíteni lehetne a kockázati tőke-szabályok szerint nyújtott támogatással, vagy lehetne garantált hitelt (a kezdő vállalkozásoknál kevésbé kedvező kamatokkal), vagy rövidebb lejáratú visszatérítendő kölcsönt nyújtani.

10. kérdés: Ön szerint a kockázati tőke tekintetében nyújtott jelenlegi állami támogatásokon kívül van-e szükség más állami támogatásra ahhoz, hogy az európai kis- és középvállalkozások a kezdeti szakasz után növekedni tudjanak? Ha igen, milyenre?

3.3. A technológiai kísérletezés támogatása és az innovatív termékek bevezetésének kockázatai

- (46) **A megcélzott piaci kudarc és a megfelelő támogatás:** a jelenlegi K+F keret alapján nem nyújtható az első prototípus utáni tevékenységekre állami támogatás. Ezek a tevékenységek ugyanis közelebb állnak a piachoz, ezért jelentősen torzíthatják a versenyt, és hátrányosan érinthetik a kereskedelmi feltételeket. Mindazonáltal bizonyos körülmények között ezek a tevékenységek is a fentihez hasonló piaci kudarcra járhatnak. A kisvállalkozásoknak például még a piacképes nagyobb prototípusok készítéséhez is szüksége lehet külső finanszírozásra, vagy az új termékek piaci teszteléséhez kiterjesztett finanszírozásra.
- (47) **Ösztönzőerő és arányosság:** ez a probléma különösen a kis- és középvállalkozásokat sújtja, mivel e tevékenységek tetemes költséget emészthetnek fel. A támogatás intenzitását azonban korlátozni kell, mert a tevékenységek közel állnak a piachoz.
- (48) **A verseny torzulása és a kereskedelemre gyakorolt hatás:** a kísérletezéshez és az új termékek forgalomba hozatalához ugyanolyan tevékenységek kapcsolódhatnak, mint a szokásos üzleti tevékenység esetén, ezért érdemes az állami támogatást a technológiai innovációra és a kis- és középvállalkozásokra korlátozni.
- (49) **Szabályjavaslat:** a tevékenységek többségét be lehet építeni a versenyhelyzet előtti tevékenységek utolsó K+F szakaszába, ami átminősülne „kísérleti fejlesztési szakasszá”, és így támogatható lenne.
- (50) A kis- és középvállalkozásokra az alábbi szabályok vonatkozhatnak:
- (a) a jelenleg a K+F keretből fedezett tevékenységeken kívül az alábbi tevékenységek minősülnének összeegyeztethető támogatásnak:

- a kereskedelmi célra felhasználható prototípusok és kísérleti projektek kifejlesztése technológiai és/vagy marketingkísérletek céljára, ahol a prototípus szükségszerűen a végső kereskedelmi termék, és amennyiben kizárólag bemutatási és elfogadtatási célokra való kivitelezése túl drága;
- új termék forgalomba hozatalát előkészítő technikai értékelések és megvalósíthatósági tanulmányok, ezen belül a technológiai és/vagy marketingkísérletekhez kapcsolódó szoftverköltés és a számítógépes modellezés költsége; tesztelési és laboratóriumi költségek;
- egyedi termékek előállításához a technológiák beállításának és a termelési folyamat optimalizálásának költsége az első sorozat előtti tétel előállításáig;
- a technológiai tervezéssel kapcsolatos marketingköltségek;
- vezetői és marketingképzés;
 - (b) a támogatható költségek a jelenlegi K+F kerethez hasonlóak lennének;
 - (c) a támogatás formái és feltételei:
- a támogatás intenzitása legfeljebb [15%];
- egyszeri juttatások, támogatott vagy garantált hitelek vagy támogatott visszatérítendő előlegek;
- a fenti tevékenységek ugyanazon cégnél vagy más cégnél kivitelezett konkrét K+F projekthez kapcsolódnak;
- a támogatás technológiailag új vagy a korszerű közösségi iparág addigi szintjéhez képest jelentősen tökéletesített termékekhez és folyamatokhoz kapcsolódik, és fennáll a technológiai vagy ipari kudarc kockázata.

11. kérdés: Ön szerint elérnék-e ezek a rendelkezések a kívánt hatást, azaz ösztönöznék-e a kis- és középvállalkozásokat arra, hogy innovatív termékeket vezessenek be a piacra? Ha nem, hogyan kellene megváltoztatni a fenti szabályokat?

12. kérdés: Indokolt-e a nagyvállalatokra is kiterjeszteni ezeket a rendelkezéseket? Ön szerint elő kell-e írni bejelentési kötelezettséget az egyes cégeknek vagy egyes ágazatoknak nyújtott nagy összegű intézkedések esetén? Amennyiben igen, mekkora összeg felett? Ez esetben milyen tapasztalati bizonyítékot kérjen a Bizottság?

4. AZ INNOVÁCIÓT TÁMOGATÓ ÜZLETI KÖRNYEZET

4.1. Az innovációs közvetítők ösztönzése

- (51) Az innovációs közvetítők olyan szervek, amelyek infrastruktúrát és szolgáltatásokat bocsátanak az innovatív tevékenységekkel foglalkozó vállalkozások rendelkezésére. Lehetnek állami és magánszervezetek egyaránt. Az innovációs tájékoztatóval kapcsolatos konzultáció során kiderült, hogy ezeknek a közvetítőknek a jelenlegi szabályok alapján nem jutott elegendő állami támogatás, ami valószínűleg korlátozta

fejlődésüket. Két esetre kell a támogatások során kitérni: az egyik, amikor a támogatást a végső kedvezményezettnek továbbítják, a másik, amikor maga a közvetítő kapja a támogatást.

- (52) **A megcélzott piaci kudarc és a megfelelő támogatás:** az innovációs közvetítők segíthetnek a nem megfelelő információáramlás, az externáliák vagy a hiányos koordináció miatt felmerülő piaci kudarcok megoldásában, amennyiben szolgáltatásokkal és infrastruktúrával tudják ellátni a vállalkozásokat. Azonban előfordulhat, hogy a szolgáltatások piaci ára túl magas a kezdő vállalkozások és a kis- és középvállalkozások számára, és a piac nem eléggé fejlett ahhoz, hogy a magánszereplők szívesen belépjenek. Az állami támogatással megfelelően meg lehetne változtatni az ösztönzőket, és növelni lehetne az innovációs közvetítők által nyújtott szolgáltatások nyújtását és fogyasztását.
- (53) **Ösztönző hatás és arányosság:** A kisvállalkozások számára mindez egész bizonyosan ösztönzőerőt jelentene. Középvállalkozások esetén ez még bizonyítást igényel, nagyvállalatokra pedig az általános nézet szerint nem lenne hatással. Az arányosság érdekében a támogatást célirányosan, korlátozott összegben és időtartamig kell nyújtani; fontos, hogy az innovációs közvetítők a vállalatok között semmilyen különbséget ne tegyenek, és nyitott létesítmények legyenek.
- (54) **A verseny torzítása és a kereskedelemre gyakorolt hatás:** a torzulások elkerülése érdekében csak a kis- és középvállalkozások lennének támogathatók. A nagyvállalatok pedig támogatás nélküli rendes árat fizetnének. Az innovációs közvetítőknek nyújtott közvetlen állami támogatás esetén fennáll annak a veszélye, hogy a támogatás megakadályozná a fenntartható magánpiacok kialakulását, és kiszorítaná a magánkezdeményezéseket.
- (55) **Szabályjavaslatok:** A jelenlegi állami támogatási szabályok csak a végső kedvezményezettnek továbbított támogatást engedik meg. A Bizottság úgy véli, hogy ha a közvetítő akár minimális haszonra is szert tesz, a támogatás tilalmának elve vonatkozik rá.
- (56) Az innovációs közvetítők a K+F-hez hasonlóan folytathatnak olyan közérdekű tevékenységet, amely nem választható el egyértelműen a gazdasági tevékenységektől, ezért irányadóak rá az állami támogatásokról szóló szabályok. Amennyiben ezek a tevékenységek nem piacorientáltak, és nem részesítenek előnyben szelektíven egyes vállalatokat, 100 %-ban jogosultak az állami támogatásra.
- (57) Az állami támogatás csak az alábbi feltételek teljesülése esetén engedélyezhető:
- (a) A támogatás csak pontosan körülírt szolgáltatások megvásárlására fordítható. A támogatást olyan rendszerekben lehet nyújtani, amelyek pontosan meghatároznák az állami támogatásra jogosult szolgáltatásokat. A szolgáltatások az alábbiak lehetnek:
- kutatás és az innovatív projektek meghatározása;
 - üzleti tanácsadó szolgáltatások, azaz: kutatás, a megfelelő üzleti helyszínek (például klaszterben) és/vagy üzleti partnerek meghatározása és a velük való kapcsolatfelvétel; stratégiai tanácsadás és képzés a vállalat létrehozása során és

azt követően; technológiai támogatás innovatív projektekre; tanácsadás a szellemi tulajdonjogok megszerzése, védelme és kereskedelme, valamint a licencmegállapodások terén; tanácsadás a szabványok használatáról;

- az alábbi létesítmények biztosítása: irodák; adatbankok a meglévő technológiák és technológiatranszfer-partnerek keresésére; minőségi szavatoló jelzések, minőségellenőrző és -tanúsító szolgáltatások;

(b) A támogatás csak pontosan meghatározott innovációs közvetítőktől megvásárolt szolgáltatásokra fordítható. A Bizottság javasolja, hogy az európai BIC hálózat mintájára az „innovációs közvetítők” meghatározása a nyújtott szolgáltatások alapján történjen, és a következő legyen: az innovatív kis- és középvállalkozásokat és vállalkozókat támogató (állami vagy magán-) szervezetek. Az innovációs közvetítő olyan jogi személy, aki az alábbiakat nyújtja:

- a fent meghatározott szolgáltatásokat;
- legalább az egyik infrastruktúrát az alábbiak közül: innovatív projektek fizikai létrehozása (teljesen felszerelt irodák); képzési lehetőségek; laboratóriumi berendezések; tesztelési és tanúsító berendezések;
- a nyújtott szolgáltatások és a szerzett eredmények terjesztése.

(c) A kis- és középvállalkozások az állami támogatást három évre, évi legfeljebb 200 000 EUR értékű „innovációs szolgáltatási utalvány” formájában kaphatnak (a lehetséges minimális hozzájárulásoktól függetlenül), és abból vásárolhatnak szolgáltatásokat az innovációs közvetítőktől a fenti értékhatárig.

(58) A közérdekű, nem piacorientált tevékenységektől (lásd fent) eltekintve nem lehet megengedni az innovációs közvetítőknek nyújtott közvetlen támogatást. A Bizottság azonban úgy véli, hogy az e szervezeteket használó ügyfeleknek nyújtott támogatási intézkedések ösztönözhetik és közvetlenül támogathatják az innovációs közvetítők piacát.

13. kérdés: Mi a véleménye azon innovációs közvetítők külön támogatásáról, amelyek egy technológiai szakterületen a kritikus tömeg elérése érdekében egyesülnek vagy közös vállalatot hoznak létre? Meg lehet-e engedni ilyen helyzetben a beruházási támogatást? Ha igen, milyen feltételekkel? Milyen egyéb intézkedéseket lehetne hozni?

4.2. A képzés és a mobilitás ösztönzése

(59) **A megcélzott piaci kudarc és a megfelelő támogatás:** Az innováció fokozása érdekében az EU-ban magas színvonalú képzésre, kutatói, mérnöki és egyéb dolgozói mobilitásra van szükség, valamint gondot okozhat a munkaerő-kínálat és a -kereslet összehangolása. A Bizottság rendkívül hasznosnak tartja a dolgozók képzését olyan innovációhoz kapcsolódó területeken, mint a vállalkozói szellem, kreativitás, változáskezelés. A jól képzett kutatók és mérnökök alkalmazása pedig segítene a

kutatási eredmények gyakorlatba való átültetésében. Tehát a jelenlegi csoportmentességi rendelet⁷ hatálya alá tartozó intézkedéseken kívül mások is részesülhetnek állami támogatásból, és bizonyos mértékig mentesíteni lehetne őket az értesítési kötelezettség alól. Továbbá ösztönözni kell az egyetemek, nagyvállalatok és kis- és középvállalkozások között az ideiglenes munkaerő-kölcsönzést és -cserét.

- (60) **Ösztönzőerő és arányosság:** Az ösztönzőerő feltételezhetően jelen lesz a kezdő és kisvállalkozásoknál, feltéve, hogy a támogatást nem csupán más alkalmazottak helyettesítésére használják. Az ösztönzőerőt különösen a fejlődő szakaszban lévő középvállalkozások esetén igazolni kellene. Amennyiben a nagyvállalatok kis- és középvállalkozásoknak adnak kölcsön munkaerőt, az ösztönzőerőt egyértelműen és pontosan igazolni kell, például be kell mutatni, hogy a projekt nem hajtható végre a munkaerő ideiglenes kölcsönadása nélkül.
- (61) **A verseny torzulása és a kereskedelemre gyakorolt hatás:** A támogatást csak kis- és középvállalkozások kaphatják. A személyzetet kölcsönadó egyetemek és nagyvállalatok kompenzációt kapnának azért, ha személyzetüket kis- vagy középvállalkozáshoz (fogadó kis- vagy középvállalkozás) küldenék dolgozni. Azok a nagyvállalatok, amelyek kis- és középvállalkozásokkal cserélnek munkaerőt, nem tartoznának ugyanebbe a csoportba. A támogatás korlátozott összegre és időre szólna.

(62) Szabályjavaslatok

A kis- és középvállalkozások támogatása:

- támogatható alkalmazási költségek: magasan képzett kutatók és mérnökök személyzeti költségei;
- a projekttel kapcsolatos alkalmazotti képzési költségek;
- bruttó támogatási intenzitás: legfeljebb [35%];
- az időtartam a projekttől függően korlátozott, vállalkozásonként legfeljebb [3 év];
- feltétel: bizonyítani kell, hogy az alkalmazott személyzet nem egyszerűen más munkaerőt helyettesít.

Kárpótlás azoknak az egyetemeknek vagy vállalkozásoknak, amelyek munkaerőt kölcsönöznek kis- és középvállalkozásoknak:

- támogatható költségek: a küldő egyetemnél vagy vállalkozásnál a magasan képzett kutatók és mérnökök elmúlt két évben felmerült személyzeti költségei;
- támogatás összege: a munkaerő-kölcsönzéshez kapcsolódó költségek;
- projekttől függően korlátozott időtartam, legfeljebb [3 év].

⁷ A Bizottság 2001. január 12-i 68/2001/EK rendelete az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a képzési támogatásokra való alkalmazásáról - HL L 10., 2001.1.13.

14. kérdés: Indokolt-e annak támogatása is, hogy kis- és középvállalkozások másfajta magasan képzett munkaerőt vesznek fel?

15. kérdés: Fogadjon-e el a Bizottság külön szabályokat azokra az esetekre, ha egy kutató nem kíván visszatérni a küldő egyetemre, vagy ha az egyetem nem kívánja őt visszafogadni?

4.3. Az együttműködés és klaszterek révén kialakult kiválósági központok támogatása

- (63) “A tudás és a növekedés EKT-jének kialakítása” című bizottsági közlemény⁸ szerint a 7. kutatási keretprogram egyik célkitűzése olyan képességek kialakítása, amelyek növelik a kutatási és innovációs kapacitást egész Európában, és lehetővé teszik, hogy a különböző területeken kialakuljanak és megerősödjenek az európai kiválósági központok. A kiválósági központok olyan regionális kutatóközpontú klaszterek, amelyek a K+F kiadások tekintetében képesek vonzani a kutatókat, beruházókat és egy adott ágazat fő szereplőit; és nagyban hozzájárulhatnak a globális európai versenyképességhez.
- (64) **A megcélzott piaci kudarc és a megfelelő támogatás:** a klaszterek általában egy bizonyos ágazatban és régióban működő innovatív kezdő-, kis-, közép- és nagyvállalkozásokat, egyetemeket és kutatóintézeteket gyűjtenek egy csoportba, és céljuk az innovatív tevékenységek ösztönzése az intenzív interakciók támogatásával. A klaszterek csak bizonyos kritikus tömeg felett válhatnak kiválósági központokká. Hatékonyan hozzá kell járulniuk a klaszteren belül a cégek közötti technológiai transzferhez, kapcsolatépítéshez és információterjesztéshez. A kis- és középvállalkozások és a nagyvállalkozások megfelelő egyensúlyának megteremtése is fontos. Azonban a piaci kudarcok (mint az externáliák és a koordinációs problémák) megakadályozhatják a klaszterek kiválósági központokká alakulását és továbbfejlődését. Az iparággal együttműködő állami kutatóintézetek kedvező externáliákat hoznak létre, de gyakran éri őket magasabb fokú piaci kudarc. Ezeket a piaci kudarcokat tehát az állami támogatással ki lehetne küszöbölni.
- (65) **Ösztönzőerő és arányosság:** az állami támogatást úgy kell célirányossá tenni, hogy a vállalkozások és egyetemek/kutatóintézetek a klaszteren belül szívesen hozzanak létre tevékenységeket és ruházzanak be az innovációval kapcsolatos tevékenységekbe.
- (66) **A verseny torzulása és a kereskedelemre gyakorolt hatás:** az együttműködésre és klaszterek kialakítására nyújtott állami támogatás nem használható fel arra, hogy megkerüljék vele a támogatott területeken kívüli beruházási támogatásra vonatkozó megszorításokat. Csak akkor szabad támogatást adni, ha bebizonyosodik, hogy a klaszter kialakításának előnyei nagyobbak, mint a versenyt ért hátrányos hatás. Ezért az együttműködésre és klaszterek kialakítására nyújtott állami támogatás előzetes engedélyezési szabályait csak kis- és középvállalkozásokra és kedvező externáliákat keltő infrastruktúrát nyújtó szervezetekre (egyetemekre vagy kutatóintézetekre) szabad vonatkoztatni.
- (67) **Szabályjavaslatok:** a Bizottság számos olyan intézkedést meghatározott, amelyek támogatnák az együttműködést és a klaszterek kialakulását. Mivel azonban ez új

⁸ COM(2005) 118., 2005.4.6.

terület az állami támogatáson belül, nincs még bevált gyakorlat, és a tapasztalatok igen korlátozottak, a Bizottság az alábbi kérdésekkel kapcsolatban különösen várja a további visszajelzéseket.

- (68) A jelenlegi K+F keret szerint amennyiben az ipar és a közintézmények együttműködnek egymással, az iparnak kell fizetnie a projekt teljes költségét, vagy minden szellemi jogot át kell adnia a közintézménynek, hogy a kifizetések ne számítsanak állami támogatásnak. Ezt a rendelkezést módosítani kell, és a jogokat az egyes felek között hozzájárulásuk arányában kell elosztani.
- (69) Ahogy a jelenlegi K+F keretben szerepel, minden olyan esetben, ahol a Bizottság arra a következtetésre jut, hogy a szóban forgó támogatás célja fontos közös európai érdekű projekt kivitelezése, a támogatásra a 87. cikk (3) bekezdésének b) pontja szerinti eltérés vonatkozik.
- (70) Támogatható lehet egy klaszterhez kapcsolódó kutatóközpont, magánegyetem vagy ennek megfelelő intézmény létrehozása, például adómentesség vagy visszafizethető előleg formájában.
- (71) A fenti szabályokon túl az infrastruktúrára is engedélyezhető állami támogatás. Például támogatható lenne a széles sávú hozzáférés biztosításának célkitűzése a „szürke” vagy „fehér” területeken, ahol a piac nem kínál elegendő szélessávú lefedettséget. Általában az innovációt támogató infrastruktúrára akkor lehet engedélyezni támogatást, ha garantált a technológiai semlegesség és szabad hozzáférés.

16. kérdés: Hogyan kell meghatározni a klasztereket/klasztertevékenységeket, és milyen szempontok alapján lehet megkülönböztetni a klasztereket a tágabb értelemben vett innovációs közvetítőktől?

17. kérdés: Ön szerint kell-e állami támogatást nyújtani az európai kiválósági központoknak? Ha igen, milyen támogatást, miért és milyen feltételekkel? Milyen más – esetleg ennél jobb – intézkedést tudna elképzelni?

18. kérdés: Szükség van-e további feltételekre ahhoz, hogy az állami támogatás ne aprózódjon el, és a források kis számú kiválósági központban összpontosuljanak?

19. kérdés: Véleménye szerint van-e szükség további, általában az innovációt támogató infrastrukturális rendelkezésekre (pl. az energia, közlekedés területén)?

20. kérdés: Ön szerint lehet-e állami támogatást nyújtani a nagyvállalatoknak, például az európai kiválósági központokban működő kutatási létesítmények létrehozására? Dolgozzon-e ki a Bizottság külön feltételeket az ilyen állami támogatás ellenőrzésére? Milyen gazdasági bizonyítékot kell kérni az ilyen állami támogatás szükségességének megvizsgálásakor?

Melléklet: az európai innovációt érintő problémák

A Bizottság szerint az **alacsony szintű innovatív tevékenység** főszerepet játszik abban, hogy Európában nem megfelelő a termelékenység növekedése⁹. Ez az egyik oka az alacsony fokú növekedésnek és munkahelyteremtésnek is. Az „Innovációs politika: a lisszaboni stratégia alapján frissített uniós szemlélet” című 2003. évi közlemény, valamint az Innobarométer¹⁰ és egyéb mutatók alapján egyértelmű, hogy az EU egésze nem teljesít elég jól az innováció terén. Bár van néhány siker a K+F terén, és számos élenjáró technológiai vívmány jelen van Európában, széles körben elfogadott tény, hogy az EU-nak innovatívabb szemléletre van szüksége a növekedés érdekében, hogy fenntarthassa elkötelezettségét a tágabb értelemben vett szociális jóléti célok iránt.

Ezért a Bizottság megpróbálta meghatározni az európai innováció problémáit, és felmérni, hogy az állami támogatások hogyan tudnának hozzájárulni a helyzet javításához. Mindez az innovációs tájékoztatóban feldolgozott tapasztalatok vizsgálatán, valamint belső kutatáson és innovációs szakértőkkel való kapcsolatfelvételen alapult.

A Bizottság szerint az EU nagyrészt nem aknázza ki az **innovációs lehetőségeket**. Az EU innovációs teljesítményében nagy különbségek vannak az egyes iparágak között. Egyes területek sikertörténetnek számítanak az unióban a K+F terén, és számos élenjáró technológiai vívmánnyal büszkélkedhetnek. Ilyen a közlekedési ágazat (pl. Airbus, nagysebességű vonatok, intelligens jelzőrendszerek) és az energiaügy (megújuló energia, gázszigetelésű szállítóvezetékek, atom-, gáz- vagy vízerőművek). Más területeken azonban az EU-nak importálnia kell a modern technológiákat, és kevés sikeres saját projekttel rendelkezik.

A Bizottság számos olyan **problémát** állapított meg, amelyek hatással vannak az innovációra az EU-ban, és megakadályozzák, hogy Európa kiteljesítse innovációs potenciálját. A problémák a következő csoportokba sorolhatók:

- (1) *A közös szabályok és szabványok hiánya:* Problémát jelent az adó- és szociális biztonsági rendszerek különbözősége, amely akadályozza a kutatók és innovátorok mobilitását; a különböző tanúsítási eljárások, amelyek lelassítják az innovatív üzleti modellek és elképzelések átvitelét más uniós országokba; az egyes tagállamok szabadalomvédelmi eljárásai közti különbségek.
- (2) *A pénzügyi és munkaerőpiac hiányosságai:* Itt a fő probléma a K+F és az innováció terén a magánfinanszírozás hiánya, különösen kis- és középvállalkozások esetén; az alulfejlett vállalkozói tőkepiacok; a beruházási szakértelem és az innovatív vállalatok értékelésére való képesség hiánya; a szakképzett munkaerő hiánya; az, hogy a kis- és középvállalkozások nem tudják a magasan képzett munkaerőt vonzani.
- (3) *A termékpiacok működésének hiánya:* ide tartoznak a kezdő vállalkozások és a kis- és középvállalkozások piacra lépését akadályozó problémák, amelyek sikertelen piacra lépést okoznak; az, hogy a kezdő vállalkozások és a kis- és középvállalkozások sem a nemzeti piacokon, sem más tagállamokban nem tudnak gyorsan növekedni (ellentétben pl. az USA piacával); nem megfelelő a szellemi tulajdon védelme; nem

⁹ Termelékenység: Az európai gazdaságok és vállalkozások versenyképességének kulcsa - COM(2002) 262.

¹⁰ lásd: <http://www.cordis.lu/innovation-smes/src/innobarometer2004.htm>.

vonzó a szélsőségesen innovatív termékek kockázat/megtérülési aránya; a kis- és középvállalkozások nehezen határozzák meg, fejlesztik és támogatják a ki nem próbált technológiákat; és nehezen hoznak létre piaci lehetőségeket és partnerségeket.

- (4) *Alacsony szintű politikai koordináció:* a K+F és innovációs üzleti egységek helye egyre inkább globális szinten dől el. Míg az USA, Japán és a feljövőben lévő kelet-ázsiai technológiai versenytársak egyre nagyobb forrásokat, infrastruktúrát és pénzeszközöket képesek összerakni, és így vonzzák a kutatókat és a beruházásokat az innovációba, az EU a vélemények szerint egyre kevésbé képes elkerülni a tagállamok közti széttagoltságot, és egyre kevésbé vonzó helyszín a K+F és innovációs vállalkozási egységek számára.
- (5) *Általános „rendszerbeli” hiányosságok:* problémát jelent az ipar és a felsőoktatás közötti kapcsolat hiánya; az együttműködés és a hálózatépítés hiánya; az ICT lassú alkalmazása az üzleti tevékenységekben, a túl bürokratikus állami finanszírozás; a környezettchnológiák lassú fejlődése és alkalmazása; a vállalkozói kultúra hiánya; a kudarcral kapcsolatos negatív hozzáállás; és a kockázatkerülés.

Számos fenti probléma a rendszerből és a szabályozásból, valamint a finanszírozás hiányából és a piaci nyitottság hiányából fakad. Ezért számos probléma nem oldható meg állami támogatással, hanem átfogóbb politikai megközelítést igényel. Továbbá míg a fent meghatározott problémák némelyikének oka a nem megfelelő vagy hibás állami politika, a 2), 3) és 5) csoportban levő problémák némelyike **piaci kudarc** következménye is lehet.

Az innováció szempontjából érintett piaci kudarcok forrását a Bizottság az eddigi esetek áttekintése nyomán a következőképpen határozta meg: innováció mint közjószág és externália; az információ nem megfelelő terjesztése; a tőkepiaci hiányosságok; munkaerő-piaci hiányosságok és koordinációs problémák. Ezeket a piaci kudarcokat valószínűleg csak állami támogatással lehet kezelni, és a kedvezményezetteknek járó ösztönzőket úgy kell megváltoztatni, hogy többen vállalkozzanak innovációs tevékenységekre.

A Bizottság továbbá megállapította, hogy a technológiai innováció csak az innovációs potenciál egy részét teszi ki. A szolgáltatások területén az innovációhoz új üzleti modellek, módszerek és eszközök kidolgozására is szükség van. A szolgáltatási ágazatra más innovációs gyakorlat jellemző, mint a többi szektorra. Jobban igénylik például a szaktudást, a kreativitást és a szervezeti innovációt. Sok szolgáltató vállalatról terjedt el az a nézet, hogy sokat fektet innovációval kapcsolatos tevékenységekbe, de ez a jelenség a nemzeti statisztikákból, felmérésekből és kimutatásokból nem állapítható meg. Mivel nem állnak rendelkezésre megfelelő adatok a nem technológiai jellegű innovációs befektetésekről, nehéz megállapítani, hol lehet a piaci kudarc oka. A Bizottság jelenleg dolgozik a nem technológiai jellegű K+F kiadások pénzügyi beszámolójának tökéletesítésén.

A Bizottság várja az észrevételeket az európai innovációt érintő problémákkal kapcsolatban.